

Join the
Beis Medrash
WhatsApp Here!

A Mitzvah to Build a Sukkah?

I. Going from Mitzvah to Mitzvah

1. שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תרכד והמדקדקים מתחילים מיד במוצאי י"כ בעשיית הסוכה, כדי לצאת ממצוה אל מצוה (מהרי"ל ומנהגים והג"מ פ"ב דברכות מהרי"ו).

2. שולחן ערוך אורח חיים הלכות סוכה סימן תרכה סעיף א' בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש (ומצוה לתקן הסוכה מיד לאחר יום כפור, דמצוה הבאה לידו אל יחמיצנה) (מהרי"ל).

3. ערוך השולחן אורח חיים סימן תרכד סעיף ז' והמדקדקים מתחילין מיד לעשות הכנת הסוכה במוצאי יו"כ כדי להתחיל במצוה מיד ויקויים בנו ילכו מחיל אל חיל ומי שאין לו מה לעשות ילמוד קצת ממס' סוכה או מדיני סוכה ולמחרת יו"כ יתחיל לעשות הסוכה מיד ומצוה הבאה לידך אל תחמיצנה

II. Two Presentations of Sukkos

4. ויקרא פרק כג, מב-מג (מב) בפסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּפֶּסֶחַ: (מג) לְמַעַן יָדַעוּ דִרְתִּיכֶם כִּי בַּסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יִקְנֶה אֲלֵיכֶם:

5. דברים פרק טז, יג (יג) חַג הַפֶּסַח תַּעֲשֶׂה לָּךְ שִׁבְעַת יָמִים בְּאֶסְפָּד מְגֻרָנְךָ וּמִיִּקְבָּךְ:

6. שאלתות דרב אחאי פרשת וזאת הברכה שאלתא קסט (Rav Achai Gaon, Bablyonia 700's) שאלתא דמחייבין דבית ישראל למעבד מטללתא ומיתב בה שבעה יומי דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים וכת' בסוכות תשבו שבעת ימי'

III. The Debate

8. שו"ת מהר"ח אור זרוע סימן יא (R. Chaim b. R. Yitzchak Or Zarua, 1200's Germany)

...וכי לא יאמר לאחר לעשות סוכה, וכן גבי תפילין, וכי לא יקשרם לו אחר על ראשו וזרועו, וכן ציצית. אלא כל הני עיקר מצוותן אינו העשייה, אלא שהמילה חתומה בבשרו. וכן ישיבתו בסוכה, וכן תפילין המונחין בראשו ובזרועו

7. העמק שאלה קסט:א (R. Naftali Tzvi Yehuda of Berlin, 1800's) צפוי עלמה. אדא נראח ללמוד מלשון רזינו, דאף על גב דעיקר מלות סוכה הוא הושיבה, ובעשיה אינה אלא ככנה, מכי"מ יש צב מלוב צאשר ככנה זו כתיבא צתורה ותשובה משאר ככנות דמלות שאין כחוצין צתורה, ואינה דומה עשית סוכה וכתובת תוי"מ דכתיב וכתבתם ושמירת מלת מלוב דכתיב ושמרתם את המלות והכנה דשבת וכדומה. לאגידת לולב ותקון שופר וכדומה שלא נזכרה צבו שום ככנה אלא גוף המלוב. ונראה דהא דאי צמנסות

שיטתו דרב אחאי נאון דהעמק שאלה - 1 נמדבר, דברים / אחאי מטיבא נאון - ברין, נפתלי צבי יהודה / עמוד 319

9. ספר חרדים מצוות עשה פרק ו (R. Elazar b. Moshe Azkari, 1500's Tzefat) (ב) במצות סוכה יש שתי צוואות אחד תלויה בידיים היינו עשייתה והשנית הישיבה בה ותלויה ברגלים והיא עיקר מצוה וגמר שלה דכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים לכך אין מברכין בשעת עשייתה לעשות סוכה אלא בשעת הישיבה כדי לישב בסוכה, ממנין תרי"ג:

IV. Evidence

10. תלמוד בבלי מסכת מכות דף ח עמוד א
אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות אף כל רשות יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד
א"ל ההוא מרבנן לרבא ממאי דמחטבת עצים דרשות דלמא מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים דמערכה ואפ"ה אמר רחמנא
ליגלי א"ל כיון דאם מצא חטוב (אינו חוטב) לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה

11. רש"י מסכת מכות דף ח עמוד א
השתא נמי - כי לא מצא חטובה אין החטבה מצוה אלא עשיית הסוכה.

12. ערוך לנר מסכת מכות דף ח עמוד א (R. Yaakov Ettlinger, 1800's Germany)
בד"ה השתא. אלא עשיית סוכה. הא דפשיטא לרש"י דעשיית סוכה חשיב טפי מצוה מהחטבה אף דהעשייה ג"כ אינה רק
לצורך מצוה הבאה אחריה דהיינו הישיבה בסוכה, י"ל דהעשייה שפיר נחשבת מצוה לעצמה ולא הכשר מצוה לבד כמו
החטבה, דהא מברכין על עשיית סוכה שהחיינו כדאמרין בסוכה (מו א), ולחד מ"ד בירושלמי מברכין גם לעשות סוכה
כמש"כ התוס'. והא דבאמת נחשבת העשייה מצוה, י"ל משום דהתורה כתבה וצותה העשייה כדכתיב חג הסוכות תעשה לך
דהיינו העשי' ולא הישיבה, שהרי בסוכה (כז ב) דרשין מיני' למר עשה סוכה הראוי' לך' ולמר עשה סוכה בחג:

13. שו"ת הרשב"ש סימן שלד (R. Shlomo b. R. Shimon Duran, 1400's Algier)
ואעפ"י ששנינו בפרק שני דנדרים חומר בשבועות מבנדרים וחומר בנדרים מבשבועות כיצד אמר קונם סוכה שאיני עושה
תפילין שאיני מניח לולב שאיני נוטל בנדרים אסור בשבועות מותר שאין נשבעין לעבור על המצוה, ונקט תנא סוכה שאיני
עושה שעשיית הסוכה אינה אלא מכשירי מצוה, הרי פרשה רבא בגמרא בישיבת סוכה עלי קונם ולא קאמר עשיית סוכה עלי
קונם, משמע דדוקא ישיבה שהיא המצוה עצמה ולא העשייה שהיא מכשיריה.

V. Practical Ramifications

ברכת המצוה

14. בית יוסף אורח חיים סימן תרמ"א
העושה סוכה לעצמו אין צריך לברך על עשייתה אף על גב דגרסינן בירושלמי העושה סוכה לעצמו וכו' ואגמרא דידן סמכין
שאינ צריך לברך על עשייתה. כן כתב הרא"ש בפרק לולב וערבה (סי' ג) וזה לשונו בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ג) תניא העושה
סוכה לעצמו מברך לעשות סוכה עשאה לאחר מברך על עשיית סוכה ואגמרא דידן סמכין דגרסינן בפרק התכלת (מנחות מב.)
אמר רב חסדא כל מצוה שעשייתה על ידי גוי אין ישראל מברך על עשייתה וסוכת גנב"ך כשרה ואיכא מאן דאמר (שם:) כל
מצוה שאין עשייתה גמר מצותה אין צריך לברך:

מצוה בו יותר מבשלוcho

16. פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תרכ"ה
(R. Yosef b. R. Meir Teomim, 1700's Poland)
ואי מצוה בו יותר מבשלוcho להמתין, צ"ע

15. העמק שאלה קסט: א
הירו'. ונראה דיש מכ"מ נ"מ צדין זין ככנס ככחוכ
צחורכ לאינה כחוכה צחורכ, דכנס ידוע ככלל מלכ
צו יותר מצשלוcho לא צגוף מ"ע צלנד אלס אפי' צככנס
דמלכ כדאי' פי' כ"צ צככנס דשצח שאינה אלס ככנס
למלכ עונג שצח, והכי מלינו צירושלמי פסחים ר"ח

שאלות דרב אחאי טען - תוספות אלו - 1 בסבדר, דברים - אחאי משובח טען - ברין, נפתלי צבי יודיה / עמוד 319
הודיעו חומר אחאי תוספות

אין מעבירין על המצות

17. שו"ת אבני נזר חלק אורח חיים סימן תנט (R. Avraham Bornstein of Sochaczew, 1800's)
א) יקרת מכתבו הגיעני בחול המועד. והרבה להשיב על מה שדרשתי שיען ששבת בינתיים. בין יום הכיפורים לחג הסוכות.
מחוייבין לעשות סוכה קודם השבת. דחשיב מעביר על המצות. כיון ששבת בינתיים. שאינו ראוי לעשות סוכה. הנה קודם
השבת ואחר השבת שני זמנים חלוקים. וכשמעביר מזמן לזמן חשיב מעביר וכמו במגילה (דף ו' ע"ב) למאן דאמר קורא באדר

ראשון כשממתין עד אדר שני חשיב מעביר כשמעביר מ"ד שבראשון עד י"ד שבאדר שני. והיינו משום שימים שבינתיים אינם רצויים לקריאה.

(י) ומה שכתב עוד דעשיית הסוכה אינה מצוה כלל. ובש"ס מכות (דף ח' ע"א) הואיל אם מצא חרוש אינו חורש חרישה לאו מצוה. והכא נמי כיון דסוכת גנב"ך כשירה [ח ע"ב] עשייתה לאו מצוה הוא. ודאי מסברא ה"י נראה כן. אבל מה נעשה דלשון המשנה בשבועות (דף כ"ט ע"א) נשבע לבטל את המצוה שלא לעשות סוכה. כמו שהביא כת"ר בעצמו:

18. הליכות שלמה סוכות פרק ז הערה 56 (R. Shlomo Zalman Aurebach, 1900's Israel)
כתב דיש להקל עד זמן מנחה קטנה. ואין חוששין לחרושו של האבנ"ז (אור"ח סי' תנ"ט) שאם
חל יום הכפורים ביום ה' מחויבים לעשות הסוכה קודם השבת, עיי"ש. רשימות.
הליכות שלמה <מועדי השנה> תשרי-אדר / אורבאך, שלמה זלמן בן חיים יהודה ליב / עמוד 123
הודפס מאתר אוצר החכמה

בנייה בלי ישיבה

19. חשוקי חמד סוכה דף ב עמוד א (R. Yitzchak Zylberstein, Israel)
ויש להסתפק לפי השיטות שיש מצוה בעשיית הסוכה, מהי ההלכה כשהחולה יודע שלא יחיה עד הסוכות, או שדנוהו בית דין של נכרים למיתה, האם גם בכה"ג יש מצוה לעשות סוכה, כי אולי כל המצוה של העשייה היא רק כשאחר כך ישב בסוכה, משא"כ כשלא ישב בסוכה אין מצוה לעשותה. ויעוין בספר נפש חיה (לרבי ראובן מרגליות, סימן תרכה) שכתב בפשיטות שיש לו לבנות סוכה למרות שלא יוכל לשבת בה לא הוא ולא בני ביתו, כיון שסוף סוף עשיית הסוכה היא מצוה, וצ"ע.

VI. The Relationship between Building and Living

20. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מו עמוד א
העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו כו' נכנס לישב בה אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה

21. בית יוסף אורח חיים סימן תרמ"א
וכתבו התוספות (שם ד"ה נכנס) והרא"ש (שם) והר"ן (כב: ד"ה ואם) דמשמע כברייתא שאם בירך שהחיינו בשעת עשייה אינו מברך כשנכנס לישב בה ותמיהו על זה דהא צריך לברך משום יום טוב כדרך שמברך בשאר יום טוב ואפשר דכיון דסוכה מחמת חג קא אתיא זמן דידה אף על פי שבירך בחול פטר לזמן דחג

22. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מח עמוד א
משנה סוכה שבעה כיצד גמר מלאכול לא יתיר את סוכתו אבל מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום טוב האחרון של חג

23. הר"ן על הרי"ף מסכת סוכה דף כג עמוד א (R. Nissim b. Reuven, 1300's Spain)
סוכה שבעה כיצד גמר לאכול לא יתיר סוכתו. נ"ל דהיינו טעמא דכיון דאמר רחמנא (ויקרא כג) בסוכות תשבו שבעת ימים צריך שתהא לו סוכה כל שבעה והיינו דקתני סיפא אבל מוריד הוא הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום טוב האחרון של חג כלומר שאף על פי שצריך כל שבעה לעשות סוכתו קבע היו לו כלים נאים ומצעות נאות ראוי שיהו בסוכה כל שבעה אפילו הכי מפני כבוד יום טוב האחרון של חג רשאי להורידן:

24. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כח עמוד ב
...מנא הני מילי דתנו רבנן תשבו כעין תדורו מכאן אמרו כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע וביתו עראי כיצד היו לו כלים נאים מעלן לסוכה מצעות נאות מעלן לסוכה אוכל ושותה ומטייל בסוכה ומשנן בסוכה

25. רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו הלכות ה-ו
כיצד היא מצות הישיבה בסוכה, שיהיה אוכל ושותה ודר בסוכה כל שבעת הימים בין ביום בין בלילה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה, וכל שבעת הימים עושה אדם את ביתו עראי ואת סוכתו קבע שנאמר +ויקרא כ"ג+ בסוכות תשבו שבעת ימים, כיצד כלים הנאים ומצעות הנאות בסוכה, וכלי שתייה כגון אשישות וכוסות בסוכה...
אוכלין ושותין וישנין בסוכה כל שבעה בין ביום בין בלילה, ואסור לאכול סעודה חוץ לסוכה כל שבעה אלא אם כן אכל אכילת עראי כביצה או פחות או יתר מעט...